

ارتقاء رقابت پذیری آینده در واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی استان تهران

دکتر حمیدرضا آراسته

استاد تمام و عضو هیئت علمی دانشگاه خوارزمی

دکتر پریش جعفری

دانشیار و عضو هیئت علمی گروه دکتری مدیریت آموزش عالی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی تهران، ایران

زهرا دهنوی

دانشجوی دکتری تخصصی گروه مدیریت آموزش عالی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی تهران، ایران

Z_zahra52@yahoo.com

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۲/۲۳

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۱۱/۲۳

چکیده

هدف این پژوهش ارتقاء مدل رقابت پذیری واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی در آینده بود. پژوهش از نوع کاربردی و آمیخته بود. جامعه و نمونه آماری در بخش کیفی شامل خبرگان علمی و دانشگاهی با پست های مدیریتی و در بخش کمی شامل اعضاء هیئت علمی دانشگاههای استان تهران در نظر گرفته شد. روش نمونه گیری به صورت نمونه گیری احتمالی در بخش کیفی و غیر احتمالی در بخش کمی صورت پذیرفت. در بخش کیفی از ابزار مصاحبه با خبرگان و در بخش کمی از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات و داده های کیفی از تحلیل محتوا و در بخش کمی از آزمون نرمال سازی، آزمون t تک نمونه ای و گروهی، رگرسیون خطی، مدل یابی معادلات ساختاری و تحلیل عاملی تاییدی استفاده شد. یافته های بدست ابعاد و شاخص های رقابت پذیری را مشخص نموده و همچنین نشان داد که دانشگاهها در تمامی این شاخصها و ابعاد (رقابت پذیری) دچار مشکل هستند. مشکل از این جهت که به نظر پاسخگویان، در تمامی شاخصها و ابعاد وضعیت موجود با وضعیت مطلوب (میزان بازدهی و کارایی دانشگاه با توجه به ابزارها و امکانات موجود) تفاوت معنی داری دارد. این به این معنی است که دانشگاههای استان تهران نتوانسته اند به نتیجه مطلوب دست یابند و در تمامی ابعاد و شاخصها وضعیت عمل کرده اند. و در نهایت مدل نهایی در وضعیت مطلوب ارائه گردید.

واژه های کلیدی: ابعاد، شاخص، مدل رقابت پذیری، آینده واحدهای دانشگاه آزاد

۱- مقدمه

پشتیبانی برای اجتماعات می باشد (دایچارو و دمی، ۲۰۱۵، ص ۱) عوامل مختلفی ممکن است در انتخاب یک دانشگاه (برای دانشجویان و والدین آنها) تاثیر داشته باشند و همچنین هر شخص و دانشجو ممکن است انگیزه ها و ترجیحات متفاوتی برای انتخاب دانشگاههای متفاوت داشته باشد. یکی از ویژگی های سازمانهای موفق برخورداری از قدرت رقابت پذیری است و در عین حال ویژگی بارز سازمانهای ناموفق عدم برخورداری از این قدرت است (آقازاده و همکاران، ۱۳۸۶، ص ۳۹). نقش کلیدی در شکل گیری و توسعه اقتصاد دانش متعلق به آموزش های سطح بالاتر از مدرسه است که هسته اصلی آن دانشگاه می باشد. بسیاری از دانشگاههای کشورها، باید به ارائه رشد فکری و رهبری در جامعه جهانی بپردازند (مک و همکاران، ۲۰۱۶). دانشگاهها می توانند دو نقش عمده در روند توسعه بازی کنند. آنها می توانند تحقیقاتی که با نیازهای منطقه منطبق است و مربوط به اقتصاد محلی است را تولید کنند، دانشگاهها باید روی فعالیتهای پژوهشی نوآورانه تمرکز کنند که کیفیت محیط منطقه ای را بهبود می بخشد. در اقتصاد مبتنی بر دانش رشد اقتصادی مرتبط به تکنولوژی رقابت پذیری است. به نظر می رسد که رقابت تکنولوژیکی همراه با علم و توسعه علم باشد. از چشم انداز سیاست عمومی، یک مجموعه کلیدی مسائل مرکز یافتن راههایی برای انتقال پیشرفت در علم به سازمانهایی که می توانند دانش را به طور بالقوه برای استفاده قرار دهند. دانشگاه می تواند نقش مهمی در انتشار دانش ایفا کند و در نتیجه به عنوان یک انگیزاننده عمل کند (ترامباچ و همکاران، ۲۰۰۹). مطالعات انجام شده توسط محققان از پیشینه های داخلی و خارجی نشان میدهد که مطالعه ای در خصوص رقابت پذیری بین دانشگاه و نهایتا مدلی جهت ارتقا رقابت پذیری دانشگاههای آزاد صورت نگرفته است این به دنبال پاسخگویی این سوال اصلی است که چه الگویی می توان برای ارتقاء رقابت پذیری دانشگاه های آزاد کشور در آینده تدوین نمود؟ از سوی دیگر محقق به دنبال آن است دهد تا در آینده واحدها برای رقابت و ارتقا خود بتوانند از آن استفاده نمایند.

امروزه، دنیای آموزش عالی، دیگر دنیای اولیه آن نیست. بسیاری از پدیده ها "تغییر" کرده اند، تغییر برای آموزش عالی و دانشگاه ها دیگر یک فرصت نیست، بلکه یک ضرورت است. با نگاهی جمعیت شناختی به مشتریان آموزش عالی به سادگی می توان پی برد که امروزه دانشجویان تغییر کرده اند، جمعیت آنها نیز به طرز فزاینده ای افزایش یافته است. نیازها و تجربیات آنان نیز تغییر کرده است، دولت ها نیز تغییر کرده اند، همان گونه که نحوه زندگی در سطح جهانی تغییر کرده است. موسسات علمی باید خود را با دنیایی که رقابت جهانی در آن کلید پیشرفت محسوب می شود، سازگار کنند. (آراسته، ۱۳۸۲)، بنابراین محیط آموزش عالی نیز به طور فزاینده ای رقابتی شده است و بسیاری از کالج ها و دانشگاه های شروع به اتخاذ استراتژی های بازار گرا کرده اند که در نتیجه، این محیط رقابتی توسط تعدادی از نیروها هدایت می شود. دانشگاه ها بدون شک در مجموعه ای از بازارهای رقابتی محلی، منطقه ای، ملی و جهانی فعالیت می کنند (صفاریان، ۱۳۸۹). از سوی دیگر نهاد های آموزشی در هر کشوری مهمترین و موثرترین نهاد در پیشرفت آن کشور م. از جمله این نهاد ها سیستم آموزش عالی است. (عزیزی، ۱۳۸۹، ص ۷) دانشگاه ها سازمان های پیچیده ای هستند و ویژگی های متمایزی دارند که بر فرآیند تصمیم شان اثر می گذارد. امروزه دانشگاه ها در محیطی از تغییرات قرار گرفته اند که خارج از کنترل آنها است. دانشگاه ها می باید به مرحله ای برسند که با بهترین موسسه های دانشگاهی دنیا رقابت می کند و تمایل به رسیدن به اوج تعالی و به رسمیت شناخته شدن دارد (نظر زاده زارع و همکاران، ۱۳۹۳، ص ۷۳) نقش دانشگاه و اهمیت آن در زمینه رشد و شکوفایی فرهنگ و بالتبع اقتصاد کشورهای در حال توسعه به خوبی شناخته است. با توجه به گسترش سریع دانشگاهها و افزایش رقابت بین دانشگاهها و نیز ظهور دانشگاههای جدید برای یک دانشگاه ضروری می باشد تا توان رقابت پذیری خود را در مقابل سایر دانشگاههای دیگر افزایش دهد. دانشگاه نه فقط به عنوان استقرار و نهاد آموزش بلکه یک سازمانی است که دانش جدید و

۲- مبانی نظری و پیشینه:

رقابت پذیری توانایی برای مدیریت کردن و دسترسی به منابع سازمان به صورت کارا می باشد (هیکالاس و اکونومو، ۲۰۱۳). رقابت پذیری به معنی توانایی سازمان در جهت ماندگاری در کسب و کار و محافظت از سرمایه های سازمان در بدست آوردن و بازگشت سرمایه ها و تضمین شغلها در آینده می باشد (اکیمووا، ۲۰۱۲). به منظور دستیابی به موقعیت رقابتی در بازارهای رو به گسترش، شرکتهای تولیدی باید قادر به پاسخ و انطباق با تغییر باشند. به طور ضمنی این تغییر جریاناتی مانند شکل دهی مجدد روش های کار موجود، مشتری گرا شدن و بهبود بهره وری و رقابت پذیری سازمانی را به دنبال دارد (لو و همکاران، ۲۰۰۸). تغییرات پیش آمده در محیط رقابتی و ارزشهای مشتری باعث شده که تمرکز اصلی استراتژیهای سازمانها در سراسر دنیا بر روی خدمات معطوف گردد. این تلاشی جهت جذب، نگهداری مشتری می باشد. به علاوه مشتریان نیز بیشتر تحصیل کرده شده اند و بیشتر از گذشته از محیط آگاهی دارند در نتیجه مدیران و تامین کنندگان خدمات باید راهی را انتخاب کنند که قادر به پاسخگویی به این تغییرات باشد (ساور، ۲۰۰۲). می توان در یافت که مزیت رقابتی چیزی فرای مالکیت منابع توانمندی ها است و در واقع بعد دیگری دارد که بر ابعاد شناختی تاکید دارد و پویایی را در سازمان پدید می آورد (کتکال و همکاران، ۲۰۱۰). حفظ بقای سازمانها در محیط رقابتی امروز، راهی جز کسب مزیت رقابتی باقی نمی گذارد. مزیت رقابتی ارزشهای قابل ارائه شرکت برای مشتریان است به نحوی که این ارزشها از هزینه های مشتری با توجه به تعریف فوق و سایر تعاریف ارائه شده بالاتر است. (باقری و افضل، ۱۳۹۳، ص ۳۲). کروگمن در این زمینه پیشرفتهای فنی در تولید و سرمایه گذاری فزاینده را در منابع انسانی به منظور افزایش مستمر بهره وری، در دستیابی به رقابت پذیری بالا مؤثر می دانند (جانی، ۱۳۹۰، ص ۱۵۰-۱۴۹). در دنیای کسب و کار امروز اگر هوش رقابتی به طور صحیح بکار برده شود ممکن است یک راه معیشت برای هر کارمند شرکت شود زیرا آن فرایندی است که اطلاعات حیاتی برای تصمیمات کوتاه مدت

(مثلا در خصوص محصولات) و نیز برای تصمیمات بلند مدت فراهم می کند (مینا و همکاران، ۲۰۱۴، ص ۸۷-۸۶)

۲-۱ رقابت پذیری در دانشگاه:

دانشگاه فقط به عنوان یک موسسه برای آموزش نیست بلکه به عنوان یک سازمانی است که می تواند دانش را خلق کند و همچنین می تواند جوامع اجتماعی را نیز پشتیبانی کند. دانشگاه برای افزایش رقابت اقتصادی در محله استان و حتی در مقیاس ملی نقش مهمی را بازی می کند. یکی از راههای افزایش رقابت پذیری دانشگاهها از طریق سیستم اطلاعات استراتژیک است. سیستم اطلاعات یک سیستم حیاتی است که به مدیریت برای عملیات سازمانی در یک سازمان کمک می کند. هدف اساسی سیستم اطلاعات آماده کردن سازمان برای سازگاری با تغییرات است. مطالعات نشان میدهد که رقابت یک دانشگاه وابسته به عوامل مختلف است. که در میان آنها برجسته ترین عوامل عبارت از برنامه (کیفیت و گوناگونی)، شهرت و به رسمیت شناختن؛ دانشجو (گزینش) منابع و پشتیبانی (بودجه شخصی یا دولتی مکان و محیط (ایالت و شهری/روستایی)، نوع (خصوصی در مقابل دولتی)، بهره وری (نرخ فارغ التحصیلی و حفظ) پذیرش بازاری (استخدام و حقوق) و عوامل مختلف اجتماعی اقتصادی و جمعیتی دیگر است (واحدزمان، ۲۰۰۷). نظرزاده زارع و همکاران (۱۳۹۳) پژوهشی با عنوان "دانشگاه تراز جهانی به عنوان بخشی از پارادایم جدید آموزش عالی" انجام داده اند. نتایج پژوهش نشان داد که هر کشور باید از میان مسیرهای متنوع ممکن، یک راهبرد متکی بر نقاط قوت و منابع خود برگزیند. چشم انداز بلندمدت برای ایجاد یک دانشگاه در کلاس جهانی و پیاده سازی آن، باید به دقت بیان شود و دولتها نیز برای نیل به این مقصود، باید به دانشگاهها کمک کنند. قورچیان و احمدی رضایی (۱۳۹۳) پژوهشی با عنوان "حکمرانی دانشگاه های تراز جهانی؛ ضرورت با نیاز" انجام داده اند. یافته ها نشان داد که دانشگاه ها از طریق ارتقاء دانشگاه های فعلی، ادغام چند دانشگاه با یکدیگر و تاسیس دانشگاه تراز جهانی جدید و همچنین با ایجاد دانشگاه های پژوهشی می تواند به ارتقا دست یابد. رسولی و همکاران (۱۳۸۸) پژوهشی با عنوان "ارائه مدلی برای ارزیابی میزان

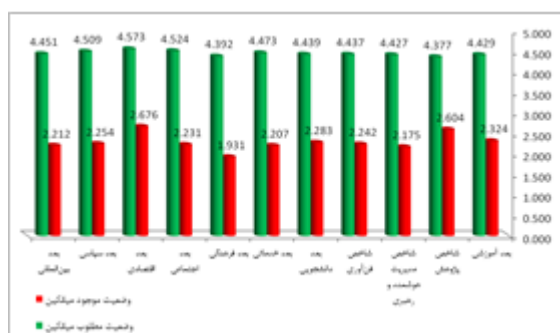
فیزیکی بین افراد مهم باقی که در فضای فیزیکی دانشگاه رخ می دهد نقش بسیار مهمی دارد. دانشگاه به عنوان سیستم تولید دانش می تواند جوامع اجتماعی را پشتیبانی کند و بر آن تاثیر گذار باشد. سیستم اطلاعات استراتژیک یکی از راه های افزایش رقابت پذیری است. اما رتبه بندی یک روند غلط را در صنعت برقرار کرده است و پیگیری دقیق برتری دانشگاهی که دانشگاهیان برای تحقق آن تلاش می کنند را تخریب کرده است. دانشگاه ها ممکن است اطلاعات را به منظور دریافت رتبه بندی بالاتر بالا ببرند، پایین بیاورند یا تحریف کنند. پدیداری یا دیده شدن یک موسسه دارای "اثر هاله ای" روی رتبه بندی رقابتی است (بنابراین سوگیری ایجاد می کند). این ممکن است ناشی از عملکرد برنامه فارغ التحصیلی یک موسسه، فعالیت های تحقیقی و پژوهشی اس، یا شهرتی که از رسانه ها دریافت می کند باشد. (واحد زمان، ۲۰۰۷). مطالعات نشان می دهد که رقابت یک دانشگاه وابسته به عوامل مختلف است. که در میان آن ها برجسته ترین عوامل عبارت از: برنامه (کیفیت و گوناگونی)، شهرت و به رسمیت شناختن، دانشجو (گزینه)، منابع و پشتیبانی (بودجه شخصی یا دولتی)، مکان و محیط (ایالت و شهری/روستایی)، نوع (خصوصی در مقابل دولتی)، بهره وری (نرخ فارغ التحصیلی و حفظ)، پذیرش بازاری (استخدام و حقوق) و عوامل مختلف اجتماعی اقتصادی و جمعیتی دیگر است (واحد زمان، ۲۰۰۷، ص ۸۰). یکی از مزایای تکنولوژی ایجاد دانشگاه های مجازی است که حضور دا را لازم ندارد و از زیر ساخت اینترنت بهره می برد. مثال هایی از تلفیق تکنولوژی با سیستم آموزشی: کتابخانه های دیجیتال، پورتال های دانشجویی و وب لاگ ها اکنون محققان می توانند به مجموعه های دیتا عظیم دسترسی داشته باشند و مدل ها را شبیه سازی کنند و سیستم پیچیده تر را متصور کنند. یادگیری الکترونیک به طور فزاینده در حال تبدیل شدن به یک وسیله اصلی ارائه آموزش است.

۳- روش شناسی پژوهشی

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر روش، آمیخته (کمی - کیفی) است. برای انجام این پژوهش، ابتدا با استفاده از روش کتابخانه ای، ابعاد و مولفه های رقابت پذیری شناسایی

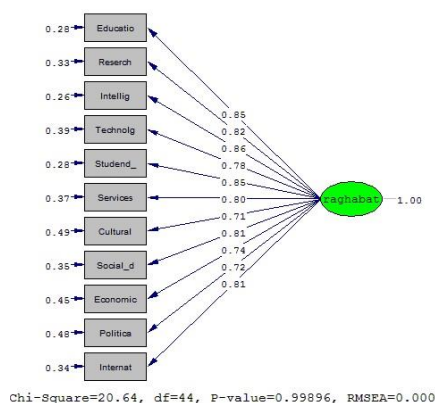
رقابت پذیری دانشگاه ها در زمینه مدیریت دانش "انجام داده است نتایج پژوهش نشان داد که مباحث مربوط به رقابت پذیری سازمان ها بر اساس کیفیت مدیریت دانش آنها، به یکی از مباحث روز در عصر اطلاعات تبدیل شده است. پاراکانیا و همکاران (۲۰۱۷) پژوهشی با عنوان "مدیریت راهبردی در دانشگاه ها به عنوان یکی از عوامل رقابت جهانی شان" انجام داده اند. یافته ها نشان می دهد که مهمترین مشکل رقابت دانشگاه های روسیه عدم انعطاف راهبردی است. حجم ها و مدل تغییر یافته تامین بودجه؛ چشم انداز بازار و محیط منطقه ای؛ شرایط و ماهیت تعامل با شرکای بین المللی از جمله عوامل رقابت پذیری هستند. استونکینه و همکاران (۲۰۱۵) پژوهشی با عنوان "ارزیابی رقابت پذیری سیستم های آموزش عالی انجام داده اند". هدف از این پژوهش ارائه مدل برای تجزیه و تحلیل رقابت در نظام آموزش عالی بر اساس استفاده از مدل الماس پورتر است. استفاده از مدل انتخاب شده برای ارزیابی عملکرد بالاتر موسسات آموزش عالی است، و همچنین به عنوان توانایی موسسات آموزش عالی برای نظارت بر تغییرات در محیطی است. فینچ و پیاکوک (۲۰۱۵) پژوهشی با عنوان "دیدگاه قابلیت های پویا در خصوص استخدام پذیری: کاوش محرک های مزیت رقابتی برای فارغ التحصیلان دانشگاه" انجام داده اند. نتایج مطالعه کیفی اهمیت چهار منبع ویژه را شناسایی میکند که فارغ التحصیلان دانشگاه باید آنها را داشته باشند: هوش 'شخصیت' فرا-مهارت و مخصوص شغل. مینا و همکاران (۲۰۱۴) پژوهشی با عنوان "ایجاد هوش رقابتی درون موسسات آموزش عالی مطالعه مورد در دانشگاه دریایی کونستانا" انجام داده اند یک چارچوب مفهومی نوین برقرار کردند که سه مرحله مستقل فرایند ایجاد هوش رقابتی را توصیف میکند: سازماندهی هوش رقابتی درون دانشگاه ها. جستجوی اطلاعات معنادار کردن هوش رقابتی در ایجاد برنامه ها در دانشگاه. کنفرانس کره (۲۰۱۲) پژوهشی با عنوان "ارتقا برتری رقابتی دانشگاه از طریق تسهیلات دانشگاهی" انجام داده است. محیط فیزیکی نقش مهمی در عملیات دانشگاهها بازی می کند، اگرچه محیط شامل تعامل فیزیکی و مجازی بین کاربران - دانشگاهیان، دانشجویان و جامعه است. اگر چه توسعه آموزش الکترونیکی جایگزین دانشگاه فیزیکی نیست اما تعامل

ابعاد	وضعیت موجود		وضعیت مطلوب	
	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار
بعد آموزشی	2.324	0.415	4.429	0.246
شاخص پژوهش	2.604	0.482	4.377	0.258
شاخص مدیریت هوشمند و رهبری	2.175	0.474	4.427	0.234
شاخص فن آوری	2.242	0.463	4.437	0.271
بعد دانشجویی	2.283	0.431	4.439	0.246
بعد خدماتی	2.207	0.472	4.473	0.272
بعد فرهنگی	1.931	0.413	4.392	0.28
بعد اجتماعی	2.231	0.456	4.524	0.273
بعد اقتصادی	2.676	0.503	4.573	0.285
بعد سیاسی	2.254	0.584	4.509	0.315
بعد بین‌المللی	2.212	0.415	4.451	0.266

نمودار ۱. گزارش میانگین و انحراف معیار وضعیت موجود و مطلوب

مدل معادلات ساختاریافته را در نرم‌افزار لیزرل رسم شده و سپس با آزاد کردن روابط بین متغیرها به شاخص‌های مناسب بودن کامل مدل رسیده و سپس با استفاده از مقدار آماره در آزمون t به بررسی معنی‌دار بودن آن پرداخته شده است (نمودار ۲).

نمودار ۲. مدل معادلات ساختاریافته در حالت ضرایب استاندارد در

وضعیت مطلوب

شده است و سپس برای تأیید و همچنین مولفه های جدید، نظر خبرگان بررسی شد. جامعه آماری پژوهش در بخش کیفی شامل افراد خبره ای بوده که در سیستم دانشگاهی علاوه بر هیئت علمی دارای تجربه مدیریتی نیز می باشند و در بخش کمی نیز جامعه آماری اعضای هیئت علمی دانشگاه های آزاد شهر تهران با رتبه های علمی مربی- آموزش یار- استادیار- دانشیار- استاد تمام تشکیل شده است که تعداد اعضای این جامعه ۴۹۴۷ نفر است. نمونه گیری در این پژوهش در مرحله کیفی، ۲۲ نفر از صاحب نظران که به صورت هدفمند انتخاب شده اند این افراد دارای سابقه ۱۵ سال به بالا در سیستم دانشگاهی و مدیریتی می باشند و در بخش کمی نیز نمونه گیری به صورت خوشه ای و با توجه به منطقه جغرافیایی در نظر گرفته شده که تعداد ۳۷۵ نفر می باشد. روش جمع آوری داده ها ابتدا مصاحبه و سپس به صورت میدانی با استفاده از پرسشنامه و محقق روایی و اعتبار آن نیز سنجیده شده است (اعتبار ۰/۸۸). و روایی با استفاده از نظر خبرگان و استاد راهنما). پس از اجرای پرسشنامه، داده های مورد نظر جمع آوری شده و بر اساس آمار توصیفی و استنباطی سوالات مورد بررسی قرار گرفت.

۴- تجزیه و تحلیل داده و یافته ها

محقق در این پژوهش به دنبال پاسخگویی به سؤالات زیر بود: -ابعاد رقابت پذیری برای دانشگاه آزاد اسلامی کدام اند؟ - وضعیت موجود و مطلوب رقابت پذیری چگونه است؟ -مدل مناسب رقابت پذیری برای آینده دانشگاه آزاد اسلامی به چه صورت است؟ ابتدا گویه ها و مولفه ها از ادبیات نظری استخراج شد، سپس مولفه ها به صورت سوالات باز تهیه و در اختیار خبرگان قرار گرفت. پس از مرحله تحلیل محتوا گویه ها و مولفه های جدید بدست آمد و این روند تا سه دوره ادامه پیدا کرد. یعنی باز پرسشنامه به این افراد داده شد و سوالات تحلیل محتوا گردید. و مولفه های نهایی بدست آمد و پرسشنامه بسته پاسخ با توجه به ادبیات موضوع طراحی و توزیع شد.

جدول شماره (۱) ابعاد، میانگین و انحراف معیار وضعیت موجود و

مطلوب را نشان می دهد. گزارش میانگین و انحراف معیار وضعیت

موجود و مطلوب

جدول شماره (۳) میزان بار عاملی متغیرهای پنهان در رقابت پذیری دانشگاه در وضعیت مطلوب

مقدار گزارش شده	حد مطلوب	شاخص
۰,۰۰۰	نزدیک به صفر	میانگین مجذور پس ماندها (RMR)
۰,۰۱۸	نزدیک به صفر	میانگین مجذور پس ماندها استاندارد شده (SRMR)
۰,۹۷	۰/۹ و بالاتر	شاخص برازندگی (GFI)
۰,۹۹	۰/۹ و بالاتر	شاخص نرم شده برازندگی (NFI)
۱,۰۰	۰/۹ و بالاتر	شاخص نرم نشده برازندگی (NNFI)
۱,۰۰	۰/۹ و بالاتر	شاخص برازندگی فزاینده (IFI)
۱,۰۰	۰/۹ و بالاتر	شاخص برازندگی تطبیقی (CFI)
۰,۰۳۴	۰/۱ و کمتر	ریشه دوم برآورد واریانس خطای تقریب (RMSEA)

همان طور که مشخصه های برازندگی جدول شماره ۳ نشان می دهد داده های این پژوهش با ساختار عاملی و زیربنای نظری تحقیق برازش مناسبی دارد و این بیانگر همسو بودن متغیرهای پنهان (شاخص ها و ابعاد) با متغیر پنهان شاخص رقابت پذیری دانشگاه است.

جدول شماره (۴). میزان T متغیرهای پنهان در رقابت پذیری دانشگاه در وضعیت مطلوب

متغیرهای پنهان	سؤالات مربوط به متغیر	T
شاخص پژوهش	سؤالات ۱۱ تا ۱۸	۹,۰۴
شاخص مدیریت هوشمند و رهبری	سؤالات ۱۹ تا ۲۵ و سؤالات ۳۲ تا ۳۹	۹,۸۳
شاخص فن آوری	سؤالات ۲۶ تا ۳۱	۸,۴۶
بعد آموزشی	سؤالات ۱ تا ۱۱	۹,۵۵
بعد دانشجویی	سؤالات ۴۰ تا ۴۹	۹,۵۶
بعد خدماتی	سؤالات ۵۰ تا ۵۶	۸,۶۸
بعد فرهنگی	سؤالات ۵۷ تا ۶۱	۷,۴۴
بعد اجتماعی	سؤالات ۶۲ تا ۶۸	۸,۹۱
بعد اقتصادی	سؤالات ۶۹ تا ۷۳	۷,۸۳
بعد سیاسی	سؤالات ۷۴ تا ۷۷	۷,۵۲
بعد بین المللی	سؤالات ۷۸ تا ۸۵	۸,۹۸

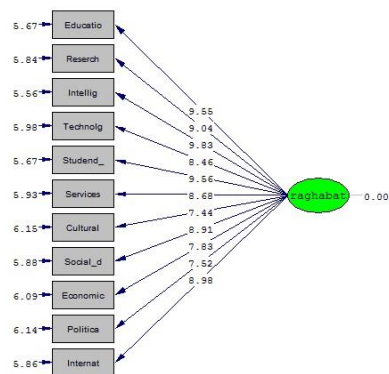
با توجه به میزان بار عاملی استاندارد شده مجموعه متغیرهای شاخص های رقابت پذیری بر رقابت پذیری دانشگاه برای شاخص پژوهش برابر ۹,۰۴ و برای شاخص مدیریت هوشمند و رهبری بر رقابت پذیری دانشگاه برابر ۹,۸۳ و برای شاخص فن آوری بر

مقادیر ریشه دوم برآورد واریانس خطای تقریب RMSEA، نیز در مدل به مقدار قابل قبول رسیده است؛ لذا می توان پارامترهای برآورد شده در مدل را به لحاظ آماری قابل اتکا دانست و از آن جهت تطابق پذیری سؤالات با متغیر مورد مطالعه استفاده نمود.

جدول شماره (۲) میزان بار عاملی متغیرهای پنهان در رقابت پذیری دانشگاه در وضعیت مطلوب

میزان اثر	ابعاد و میزان بار عاملی متغیرهای پنهان در متغیر پنهان رقابت پذیری دانشگاه
۰,۸۵	شاخص پژوهش بر شاخص رقابت پذیری دانشگاه
۰,۸۲	شاخص مدیریت هوشمند و رهبری بر شاخص رقابت پذیری دانشگاه
۰,۸۶	شاخص فن آوری بر شاخص رقابت پذیری دانشگاه
۰,۸۵	بعد آموزشی بر بعد رقابت پذیری دانشگاه
۰,۸۵	بعد دانشجویی بر بعد رقابت پذیری دانشگاه
۰,۸۰	بعد خدماتی بر بعد رقابت پذیری دانشگاه
۰,۷۱	بعد فرهنگی بر بعد رقابت پذیری دانشگاه
۰,۸۱	بعد اجتماعی بر بعد رقابت پذیری دانشگاه
۰,۷۴	بعد اقتصادی بر بعد رقابت پذیری دانشگاه
۰,۷۲	بعد سیاسی بر بعد رقابت پذیری دانشگاه
۰,۸۱	بعد بین المللی بر بعد رقابت پذیری دانشگاه

همان گونه که در جدول شماره ۲ مشاهده می شود در میان شاخص ها بیشترین اثر مربوط به میزان بار عاملی شاخص فن آوری بر رقابت پذیری دانشگاه با میزان ۰,۸۶ و کمترین اثر مربوط به میزان بار عاملی شاخص مدیریت هوشمند و رهبری بر رقابت پذیری دانشگاه با میزان ۰,۸۲ است. در میان ابعاد بیشترین اثر مربوط به میزان بار عاملی بعد آموزشی و بعد دانشجویی بر رقابت پذیری دانشگاه با میزان ۰,۸۵ و کمترین اثر مربوط به میزان بار عاملی بعد سیاسی بر رقابت پذیری دانشگاه با میزان ۰,۷۱ است.

Chi-Square=20.64, df=44, P-value=0.99896, RMSEA=0.000

نمودار ۳. مدل در حالت ضرایب آزمون تی در وضعیت مطلوب

بوده است. از نظر آنها میانگین وضعیت مطلوب با وضعیت موجود ۲,۱۹۵ تفاوت دارد. یعنی پاسخ‌گویان وضعیت مطلوب را در حد خیلی خوب می‌دانند در حالی که وضعیت موجود چیزی در حد خیلی کم است، به این معنی که در بررسی‌های آماری مشخص گردید که این تفاوت معنی‌دار بوده و وضعیت موجود به مراتب پایین‌تر از وضعیت مطلوب است. در مقایسه وضعیت موجود و مطلوب در بعد دانشجویی نظر پاسخ‌گویان بر عملکرد ضعیف بوده است. از نظر آنها میانگین وضعیت مطلوب با وضعیت موجود ۲,۱۹ تفاوت دارد. یعنی پاسخ‌گویان وضعیت مطلوب را در حد خوب و خیلی خوب می‌دانند در حالی که وضعیت موجود چیزی در حد کم است، به این معنی که در بررسی‌های آماری مشخص گردید که این تفاوت معنی‌دار بوده و وضعیت موجود به مراتب پایین‌تر از وضعیت مطلوب است. در مقایسه وضعیت موجود و مطلوب در بعد خدماتی نظر پاسخ‌گویان بر عملکرد ضعیف بوده است. از نظر آنها میانگین وضعیت مطلوب با وضعیت موجود ۲,۲۶۶ تفاوت دارد. یعنی پاسخ‌گویان وضعیت مطلوب را در حد خوب و خیلی خوب می‌دانند در حالی که وضعیت موجود چیزی در حد کم است، به این معنی که در بررسی‌های آماری مشخص گردید که این تفاوت معنی‌دار بوده و وضعیت موجود به مراتب پایین‌تر از وضعیت مطلوب است. در مقایسه وضعیت موجود و مطلوب در بعد فرهنگی نظر پاسخ‌گویان بر عملکرد ضعیف بوده است. از نظر آنها میانگین وضعیت مطلوب با وضعیت موجود ۲,۴۶۱ تفاوت دارد. یعنی پاسخ‌گویان وضعیت مطلوب را در حد خیلی خوب می‌دانند در حالی که وضعیت موجود چیزی در حد خیلی کم است، به این معنی که در بررسی‌های آماری مشخص گردید که این تفاوت معنی‌دار بوده و وضعیت موجود به مراتب پایین‌تر از وضعیت مطلوب است. در مقایسه وضعیت موجود و مطلوب در بعد اجتماعی نظر پاسخ‌گویان بر عملکرد ضعیف بوده است. از نظر آنها میانگین وضعیت مطلوب با وضعیت موجود ۲,۲۹۳ تفاوت دارد. یعنی پاسخ‌گویان وضعیت مطلوب را در حد خیلی خوب می‌دانند در حالی که وضعیت موجود چیزی در حد کم است، به این معنی که در بررسی‌های آماری مشخص گردید که این تفاوت معنی‌دار بوده و وضعیت موجود به مراتب پایین‌تر از وضعیت مطلوب است. در مقایسه وضعیت موجود و مطلوب در

رقابت‌پذیری دانشگاه برابر ۸,۴۶ است که میزان آماره ۴ آنها از مقدار ۱,۹۶ بزرگ‌تر است، نشان‌دهنده این موضوع است که متغیر شاخص‌های رقابت‌پذیری بر رقابت‌پذیری دانشگاه تأثیر معنی‌داری دارد. همچنین ابعاد رقابت‌پذیری (بعد آموزشی با مقدار ۹,۵۵، دانشجویی با میزان ۹,۵۶، بعد خدماتی با میزان ۸,۶۸، فرهنگی با میزان ۷,۴۴، بعد اجتماعی با میزان ۸,۹۱، اقتصادی با میزان ۷,۸۳، بعد سیاسی با میزان ۷,۵۲ و بعد بین‌المللی با میزان ۸,۹۸) بر رقابت‌پذیری دانشگاه تأثیر معنی‌داری دارند چون تمامی مقادیر گزارش شده برای آن‌ها از مقدار ۱,۹۶ بیشتر است (جدول شماره ۴). با توجه به نتایج جدول شماره (۱) و تفاضل بین میانگین در وضعیت مطلوب و موجود می‌توان گفت: در مقایسه وضعیت موجود و وضعیت مطلوب در بعد آموزش نظر پاسخ‌گویان بر عملکرد ضعیف است. از نظر آنها میانگین وضعیت مطلوب با وضعیت موجود ۲,۱۰۵ تفاوت دارد (جدول شماره ۱). یعنی پاسخ‌گویان وضعیت مطلوب را در حد خوب و خیلی خوب می‌دانند در حالی که وضعیت موجود چیزی در حد کم و خیلی کم است، به این معنی که در بررسی‌های آماری مشخص گردید که این تفاوت معنی‌دار بوده و وضعیت موجود به مراتب پایین‌تر از وضعیت مطلوب است. در مقایسه وضعیت موجود و مطلوب در شاخص پژوهش نظر پاسخ‌گویان بر عملکرد ضعیف است. از نظر آنها میانگین وضعیت مطلوب با وضعیت موجود ۱,۷۳۳ تفاوت دارد. (جدول شماره ۱) یعنی پاسخ‌گویان وضعیت مطلوب را در حد خوب و خیلی خوب می‌دانند در حالی که وضعیت موجود چیزی در حد کم و متوسط است، به این معنی که در بررسی‌های آماری مشخص گردید که این تفاوت معنی‌دار بوده و وضعیت موجود به مراتب پایین‌تر از وضعیت مطلوب است. در مقایسه وضعیت موجود و مطلوب در شاخص مدیریت هوشمند و رهبری نظر پاسخ‌گویان بر عملکرد ضعیف بوده است. از نظر آنها میانگین وضعیت مطلوب با وضعیت موجود ۲,۲۵۲ تفاوت دارد. یعنی پاسخ‌گویان وضعیت مطلوب را در حد خیلی خوب می‌دانند در حالی که وضعیت موجود چیزی در حد خیلی کم و کم است، به این معنی که در بررسی‌های آماری مشخص گردید که این تفاوت معنی‌دار بوده و وضعیت موجود به مراتب پایین‌تر از وضعیت مطلوب است. در مقایسه وضعیت موجود و مطلوب در شاخص فن‌آوری نظر پاسخ‌گویان بر عملکرد ضعیف

شده در پیشنه های تحقیق نیز رسولی و همکاران (۱۳۸۸). استونکینه و همکاران (۲۰۱۵) و گرو دینسکی (۲۰۱۴)، اجلاس کره (۲۰۱۲) نیز در تحقیقات خود به این نتیجه رسیدن که شاخص فناوری و مولفه های آن را موثر میدانند. در مقایسه وضعیت موجود و مطلوب در بعد دانشجویی نیز محقق در پژوهش خود به این نتیجه رسیده که بعد دانشجویی در وضعیت مطلوب قرار ندارد و بایستی جهت رقابت بایستی به این بعد توجه کرد. در بررسی پژوهشهای پیشین توسط محقق نیز این محققان برخوردار و مهرگان (۱۳۸۸)، استونکینه و همکاران (۲۰۱۵) فنیچ و پیاکوک (۲۰۱۵)، مینا و همکاران (۲۰۱۴)؛ فنگ لی و یونگ لی (۲۰۱۲)، جوزف مونگ و همکاران (۲۰۰۹) و واحد زمان (۲۰۰۷) این موضوع رو مورد تایید قرار میدهد. وضعیت موجود و مطلوب در بعد خدماتی وضعیت موجود به مراتب پایین تر از وضعیت مطلوب است. این موضوع و نتیجه گیری با مطالعات برخوردار و مهرگان (۱۳۸۸). پاراکانیا و همکاران (۲۰۱۷)، مک کاهو (۲۰۱۶)؛ استونکینه و همکاران (۲۰۱۵)، داوتینگ (۲۰۱۱) نیز همسو می باشد. در بعد فرهنگی نظر پاسخ گویان بر عملکرد ضعیف بوده است. و وضعیت موجود به مراتب پایین تر از وضعیت مطلوب است. این نتایج که بعد فرهنگی تاثیر مهمی در رقابت پذیری دارد با نتایج اوورلف (۲۰۱۳)، داوتینگ (۲۰۱۱)، چیرونوف (۲۰۱۰) همسو می باشد. در مقایسه وضعیت موجود و مطلوب در بعد اجتماعی وضعیت موجود به مراتب پایین تر از وضعیت مطلوب است. با توجه به تاثیر بعد اجتماعی می توان گفت این بعد در رقابت پذیری تاثیر دارد و با توجه نتایج تحقیقات استونکینه و همکاران (۲۰۱۵)، فنیچ و پیاکوک (۲۰۱۵) اوورلف (۲۰۱۳)، چیرونوف (۲۰۱۰) این موضوع موثر و با تحقیق مورد نظر همسو می باشد. در بعد سیاسی وضعیت مطلوب با وضعیت موجود تفاوت دارد. این تفاوت معنی دار بوده و وضعیت موجود به مراتب پایین تر از وضعیت مطلوب است. نتایج تحقیقات برخوردار و مهرگان (۱۳۸۸) پاراکانیا و همکاران (۲۰۱۷)، استونیکه و همکاران (۲۰۱۵)، مینا و همکاران (۲۰۱۴)، چیرونوف (۲۰۱۰) اوورلف (۲۰۱۰) نیز به این موضوع اشاره دارد که مدیریت هوشمند از جمله عوامل مهم در رقابت پذیری می باشد. در شاخص فن آوری نتایج تحقیق نشان می دهد وضعیت موجود به مراتب پایین تر از وضعیت مطلوب است. در بررسی های انجام

بعد سیاسی نظر پاسخ گویان بر عملکرد ضعیف بوده است. از نظر آنها میانگین وضعیت مطلوب با وضعیت موجود ۲،۲۵۵ تفاوت دارد. یعنی پاسخ گویان وضعیت مطلوب را در حد خیلی خوب می دانند در حالی که وضعیت موجود چیزی در حد کم و متوسط است، به این معنی که در بررسی های آماری مشخص گردید که این تفاوت معنی دار بوده و وضعیت موجود به مراتب پایین تر از وضعیت مطلوب است. در مقایسه وضعیت موجود و مطلوب در بعد بین المللی نظر پاسخ گویان بر عملکرد ضعیف بوده است. از نظر آنها میانگین وضعیت مطلوب با وضعیت موجود ۲،۲۳۹ تفاوت دارد. یعنی پاسخ گویان وضعیت مطلوب را در حد خوب و خیلی خوب می دانند در حالی که وضعیت موجود چیزی در حد کم است، به این معنی که در بررسی های آماری مشخص گردید که این تفاوت معنی دار بوده و وضعیت موجود به مراتب پایین تر از وضعیت مطلوب است.

۶- بحث و نتیجه گیری:

در مقایسه وضعیت موجود و وضعیت مطلوب در بعد آموزش. نتایج این پژوهش با نتایجی که رسولی و همکاران (۱۳۸۸) برخوردار و مهرگان (۱۳۸۸) و مینا و همکاران (۲۰۱۴)، گرو دینسکی (۲۰۱۴)، اوورلف (۲۰۱۳) و همچنین چیرونوف (۲۰۱۰) همسو می باشد چرا که این نتایج از تاثیر مستقیم و مهم خدمات آموزشی در بالا بردن کیفیت آموزشی و رقابت بیشتر تاثیر دارد در مقایسه وضعیت موجود و مطلوب در شاخص پژوهش نتایج بدست آمده با پژوهشهای گرو دینسکی (۲۰۱۴) و فنگ لی و یونگ لی (۲۰۱۲)، چیرونوف (۲۰۱۰) که معتقد هستند پژوهش در دانشگاهها تاثیر مهمی در رتبه بندی و رقابت دار موثر می باشد هم جهت می باشد. در مقایسه وضعیت موجود و مطلوب در شاخص مدیریت هوشمند و رهبری نیز نتایج بدست آمده با نتایج تحقیقات رسولی و همکاران (۱۳۸۸) برخوردار و مهرگان (۱۳۸۸) پاراکانیا و همکاران (۲۰۱۷)، استونیکه و همکاران (۲۰۱۵)، مینا و همکاران (۲۰۱۴)، چیرونوف (۲۰۱۰) اوورلف (۲۰۱۰) نیز به این موضوع اشاره دارد که مدیریت هوشمند از جمله عوامل مهم در رقابت پذیری می باشد. در شاخص فن آوری نتایج تحقیق نشان می دهد وضعیت موجود به مراتب پایین تر از وضعیت مطلوب است. در بررسی های انجام

را به کار گیرد. بر مدیریت واحدهای دانشگاهی نظارت کامل داشته باشد و اهداف دانشگاه را مدیریت کند. سبک‌های مدیریتی جدید با استفاده از اساتید خبره و توجه به تجربه گذشته را ترویج داده و در مدیریت و رهبری از به‌روزترین سیستم‌ها استفاده کند. راه‌اندازی رشته‌های مجازی در داخل و خارج کشور را با استفاده از فن‌آوری‌های نوین راه‌اندازی و تقویت کند. در استفاده از اینترنت و کتابخانه‌های دیجیتال بیشترین بهره را برده و در مورد بازار کار رشته‌های موجود به متقاضیان اطلاعات کامل و جامعی ارائه کند که فارغ‌التحصیلان دانشگاه در بازار کار فعال بوده و در بهبود وضعیت علمی و حتی کاری فعال باشند. امکانات و تسهیلات لازم را برای دانشجویان و اساتید فراهم کند، انجمن‌های فعال داشته باشد، دانشجویان خارجی بیشتری برای تعامل با دانشجویان داخلی جذب کرده و ایجاد فرصت برای دانشجویان نمونه در اولویت برنامه‌های دانشجویی باشد و ارتباط مستمر با آنها داشته باشد. خدمات متنوع با عقد قراردادهای و ثبت شرکت‌های دانش‌بنیان زیرمجموعه دانشگاه را راه‌اندازی و در ارائه خدمات بهتر به دانشجویان و اساتید پیشرو باشد. خدمات مشاوره‌ای مناسب فراهم کردن امکانات رفاهی در خوابگاه‌ها، اعطای وام به اساتید و دانشجویان، ایجاد امکانات و فضای بهتر آموزشی می‌تواند راه‌گشا باشد. به سرمایه‌های فرهنگی و اجتماعی توجه خاص داشته و برگزاری دوره‌ها و برنامه‌های فرهنگی و اجتماعی را تقویت کند. جلب مشارکت سازمان‌ها و نهادهای دولتی و غیردولتی را ضروری بداند و با آنها ارتباط منظم داشته باشد. منابع مال دانشگاه را در اختیار سیاست‌های مدیریتی دانشگاه هزینه کند و راه‌های متنوع و به‌روز برای ایجاد درآمد از طریق استارت‌آپ‌ها و مراکز صنعتی و تولیدی را جدی گرفته و در تولید و ایجاد علم و دانش بنیادی و معرفی آن به این مراکز برنامه‌ها و راهکارهای مناسب ارائه دهد. در پایان پیشنهاد می‌گردد که در پژوهش‌های آینده از پرسشنامه این پژوهش استفاده گردد و بررسی‌های جدید در سطح دانشگاه‌های دیگر زیرمجموعه استفاده شود و حتی به مقایسه بین دانشگاه با دانشگاه‌های دولتی و غیرانتفاعی و ... پرداخته شود تا نقاط قوت و ضعف در دانشگاه مشخص گشته و نسبت به بهبود و تقویت آنها اقدام شود.

تحقیقات نظر زارع و همکاران (۱۳۹۳)، قورچیان و احمدی (۱۳۹۳) اجلاس کره (۲۰۱۲)؛ اوورالف (۲۰۱۰) جوزف مونگ و همکاران (۲۰۰۹) و واحد زمان (۲۰۰۷) همسو می‌باشد. در بررسی آماری میزان تاثیر نسبتاً بالای هر یک از ابعاد و شاخص‌ها در رقابت‌پذیری دانشگاه به اثبات رسید. مشخص گردید که افزایش و بهبود هر کدام از ابعاد و شاخص‌ها نه تنها در بهبود رقابت‌پذیری و ماندن در بالای جدول رتبه‌بندی‌ها دانشگاه‌ها تاثیر دارد بلکه در بهبود وضعیت شاخص‌ها و ابعاد دیگر نیز موثر است. وضعیت موجود در تمامی شاخص‌ها و ابعاد در مقایسه با مقدار مطلوب پایین‌تر بوده است و این به این معنی است که دانشگاه آزاد اسلامی در شهر تهران از امکانات و توانایی‌های خود به درستی استفاده نکرده و سیاست‌ها و خط‌مشی‌ها در رابطه با مدیریت این دانشگاه بازه پایین داشته و نتوانسته است نظر مثبت پاسخ‌گویان و اساتید خود را برآورده سازد.

۷- پیشنهادهای پژوهشی:

با بررسی و مشخص شدن میزان توانایی دانشگاه آزاد در ابعاد و شاخص‌های رقابت‌پذیری پیشنهادات زیر مطرح می‌گردد که با به‌کارگیری آنها دانشگاه بتواند در میدان رقابت با سایر دانشگاه‌ها چه در سطح داخلی و چه در سطح بین‌المللی باقی بماند و خود را در رتبه‌بندی‌های دانشگاه‌ها به رتبه‌های بالا صعود کند. دانشگاه باید در حیطه آموزش و به دنبال بالا بردن کیفیت آموزش و ایجاد تنوع سازگار با تکنولوژی‌های جدید باشد. استادان با رزومه قوی جذب کند، به دنبال آموزش‌های کارآموزی و کارورزی به ثورت عمل باشد. فضای آموزش مناسب ایجاد کرده و در نوآوری در ارائه خدمات مبتکر باشد. همچنین انعطاف در برنامه درسی و تنوع رشته‌ها را مد نظر قرار داده و استادان را تشویق به اجرای روش‌های نوین تدریس کند. از ایده‌ها پشتیبانی کند و محتوای آموزش را برای ورود فارغ‌التحصیلان کاربردی کند. در حیطه پژوهش به کیفیت و کمیت آن توجه داشته و رویکردی اتخاذ کند که در انجام پژوهش‌ها کارگشا باشد. کارایی دانشگاه را بالا برده و از پژوهش‌های کارآفرینانه حمایت کند. پایان‌نامه‌ها و پژوهش‌های انجام شده را کاربردی کند و در تعامل با صنعت و بازار کار پیشگام باشد. دانشگاه نسبت به استقرار سیستم‌های مدیریت دانش نوین اقدام کرده و تمامی زیرساخت‌های فیزیکی

منابع

نظر زاده زارع، محسن؛ پورکریمی، جواد؛ ابیلی، خدایار؛ ذاکر صالحی، غالمرضا (۱۳۹۳) دانشگاه تراز جهانی به عنوان بخشی از پارادیم جدید آموزش عالی. فصلنامه رهیافت، شماره ۳۱ پاییز و تابستان

-Akimova, I. "Development of market Orientation and Competitiveness of Ukrainian Firms" *European Journal of Marketing*, 34(9/10), pp.1128-1148, 2000.

-Barney, J. B., Hesterly, William (2006), "Strategic Management and Competitive Advantage: Concepts", Prentice Hall.

-Coccoli, M., Guercio, A., Maresca, P., & Stanganelli, L. (2014). Smarter Universities: a vision for the fast Changing Digital Era. *Journal of Visual Languages & Computing*, 25, 1003-1011.

-CONFERENCE REPORT "Enhancing University Competitiveness through Educational Facilities" (2014) *Review of Applied Socio-economic Research* (Volume 7, Issue 1, pp. 84

education system's competitiveness: Theoretical model", *Competitiveness Review*, Vol. 26 Issue: 2, Enhancing University Competitiveness through Educational Facilities 18-20 June 2012, Seoul, Korean universities as a factor of their global competitiveness", *International Journal of Educational*

-Lamboglia, Daniela Mancini, Palmira Piedepalumbo 2016. *New Business Model for Value Co-creation in Smarter Universities*. Rita All content following this page was uploaded by Daniela Mancini on 13 July .

-Jeffrey P. Bakken, Vladimir L. Uskov, Archana Smart Universities, Smart Classrooms and Students with Disabilities. Penumatsa Springer International Publishing

-Coccoli, M., Guercio, A., Maresca, P., & Stanganelli, L. (2014). Smarter Universities: a vision for the fast Changing Digital Era. *Journal of Visual Languages & Computing*, 25, 1003-1011.

-Finch, David J, Peacock, Melanie, Levallet, Nadege. Foster, William (2016) "A dynamic capabilities view of employability: Exploring the drivers of competitive advantage for university graduates", *Education Training*, Vol. 58 Issue: 1, pp.61-81

آقا زاده هاشم، استیری، مهرداد. اصلانلو، بهاره (۱۳۸۶) بررسی مولفه های رقابت پذیری در بنگاه های ایران، پژوهش های اقتصادی، پاییز، دوره ۷، شماره ۳، صص ۳۷-۵۸.

باقری، سید محمد؛ افضل، شیما (۱۳۹۳) بررسی تأثیر گرایش به بازار مدیران بر کسب مزیت رقابتی در چارچوب ابعاد هوشمندی رقابتی و عوامل سازمانی کاوش های مدیریت بازرگانی :: بهار و تابستان - شماره ۱۱، صفحه ۲۷-۵۲.

جانجی، سیاوش (۱۳۹۰) تبیین و تحلیل رقابت پذیری در کشورهای حوزه مورد سند چشم انداز و اولویت های ایران در ارتقاء رقابت پذیری. برنامه ریزی و بودجه، سال شانزدهم، تابستان، شماره ۲، صفحه ۱۷-۱۴۷.

زند حسامی، حسام . آشتیانی پور، زینب (۱۳۹۲) تحلیل چگونگی تاثیر قابلیت های نوآوری فناورانه بر رقابت پذیری شرکت های کوچک و متوسط، نشریه علمی پژوهشی مدیریت نوآوری، سال دوم شماره ۳، صص ۱-۲۴

صفاریان، میترا (۱۳۸۹) مدل رقابت پذیری صنایع تولیدی در ایران، رساله دکترا، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه علامه طباطبایی.

عزیزی، نعمت اله (۱۳۸۹) وضعیت آموزش و پژوهش در دانشگاهها، تأملی بر نظر دانشجویان درباره چالش ها و نارسایی های علوم انسانی و راهبردهای توسعه کیفی آن.

قورچیان، نادرقلی؛ احمدی رضایی (۱۳۹۳) حکمرانی دانشگاه های تراز جهانی؛ ضرورت یا نیاز، فصلنامه آینده پژوهی مدیریت سال ۳۳ شماره ۱۱۱ بهار و تابستان

محمودی، امیر حسین. افتخار زاده، سید فرهاد. محمدی، بتول (۱۳۹۲) امکان سنجی استقرار نظام مدیریت دانش در دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی و ارائه مدل مناسب، فصلنامه علمی - پژوهشی تحقیقات مدیریت آموزشی سال چهارم، شماره چهارم، تابستان صص ۱۵-۳۷

- Trumbach ,Cherie Courseault. . Hartman Sandra J(2009)The role of universities in attaining regional competitiveness under adversity – a research proposal Research in Higher Education Journal The role of universities, ,pp1-5
- Tsai W., Ghoshal S. 2008. Social capital and value creation: The role of intra firm networks. Academy of Management Journal, Vol4.No1.pp464-478
- Valentina Parakhina, Olga Godina, Olga Boris, Lev Ushvitsky, (2017) "Strategic management
- Waheeduzzaman,A.N.M. (2007) "States, demographics and competitiveness of America's best universities", Competitiveness Review: An International Business Journal, Vol. 17 Issue: 1/2, pp.77-93
- Yu Cui, Hao Jiao, (2011) "Dynamic capabilities, strategic stakeholder alliances and sustainable competitive advantage:evidence from China", Corporate Governance: The international journal of business in society, Vol. 11 Issue: 4, pp.386-398.
- Hinchliffe, G.W. and Jolly, A. (2011), "Graduate identity and employability", British Educational Research Journal, Vol. 37 No. 4, pp. 563-584.
- Liou, J. J. Chuang, Y.-T. "Developing a Hybrid Multi-Criteria Model for Selection of Outsourcing Providers" Expert Systems with Applications , pp. 3755–3761, 2010.
- M Dachyar, F Dewi(2015) Improving University Ranking to Achieve University Competitiveness by Management Information System,IOP Conf. Series: Materials Science and Engineering 83 Pp1-8
- Stonkiene ,Marija, Renata Matkeviciene, Erika Vaiginiene, (2016) "Evaluation of the national higher Management, Vol. 31 Issue: 1, pp.62-75,
- Mina ,Simona, Surugiu Felicia, Surugiu Ioana . Georgiana Cristea ,Viorela Generating competitive intelligence within higher education institutions. Case study in Constanta Maritime University: Constanta Maritime University, Romania Review of Applied Socio- Economic Research (Volume 7, Issue 1/2014), pp. 84
- Mina Simona , Surugiu Felicia , Surugiu Ioana , Cristea Viorela Georgiana(2015) Generating competitive intelligence within higher education institutions. Case study in Constanta Maritime University
- Mok, Ka Ho(2016). The quest for world-class university status: implications for sustainable development of Asian universities. Centre for Global Higher Education working paper series. Working paper no. 8 .September .pp.116-131,
- Parakhina,Valentina . Godina ,Olga, Boris, Olga. Ushvitsky, Lev (2017) "Strategic management in universities as a factor of their global competitiveness", International Journal of Educational Management, Vol. 31 Issue: 1, pp.62-75
- Porter, E. M. "Competitive Advantage- Creating and Sustaining Superior Performance" New York: The Free Press, 1985.
- Sawyer, D.C (2002), Smart Services: Competitive Information Strategies, Solutions, and Success Stories for Service Businesses, Cyber age Books, Medford, NJ.